

آیینہ فقہ و حقوق در رسانہ ملی

عرفان خندان دل نیا

فهرست مطالب

۱۱ پیشگفتار

۱۳ مقدمه

فصل اول / مفاهیم و کلیات ۱۵

۱۵ رسانه

۱۶ رسانه‌های دیداری، شنیداری

۱۶ رسانه ملی

۱۷ رسالت رسانه ملی

۱۷ احکام فقهی رسانه

۱۷ انواع تولیدات رسانه ملی

۱۸ نقش کارشناسی دینی در تولیدات رسانه ملی

۱۸ اخلاق

۱۹ الزامات اخلاقی

۲۰ حقوق و اخلاق

۲۰ اخلاق و رسانه

۲۱ از اخلاق رسانه تا فقه رسانه

۲۳ چرا باید به رسانه، نگاه فقهی داشته باشیم؟

۲۷ فقه

۲۷ موضوع، مسائل و اهداف فقه

۳۱	فقه و اخلاق
۳۲	نظام حقوقی جامع رسانه‌ها
۳۴	پیش‌نیازهای نظری و الزامات قانونی نظام حقوقی جامع رسانه‌ها
۳۹	منع ضرر به دیگران
۴۱	ضرر معنوی
۴۲	تبلیغات منحرف کننده
۴۴	حریم خصوصی
۴۶	هتک حرمت
۴۸	مصادیق هتک حرمت در حوزه فعالیت‌های رسانه‌ای
۴۹	نشر اکاذیب
۵۰	بررسی ادله روانی حرمت ترویج رفتارهای نامشروع
۵۶	اولویت دانش تخصصی برای اصحاب رسانه دینی
۵۸	اهمیت کار علمی در پیام رسان دینی

فصل دوم / نظریات و قوانین حوزه رسانه ملی ۶۱

۶۲	آزادی بیان در رسانه و حدود آن
۶۳	اخلاق، حقوق، رسانه
۶۴	بررسی اثر رسانه‌ها در اعمال جرم توسط کودکان و نوجوانان
۶۵	رسانه ملی در افق هنجارگرایانه دینی
۶۸	لزوم شناخت مصادیق موضوعات فقهی در رسانه
۶۹	رویکردی دینی به اخلاق رسانه (با محوریت رسانه ملی)
۷۱	رادیو، تلویزیون و رسانه‌ای شدن دین

- الگوی مطلوب سرگرمی در یک رسانه دینی (با تأکید بر رسانه ملی)..... ۷۲
- درک مسئولیت حقوقی رادیو و تلویزیون..... ۷۳
- بررسی احکام فقهی طنز در رسانه‌های تصویری..... ۷۵
- لزوم اجتناب از خلط مرز حقوق و اخلاق در رسانه ملی..... ۷۶
- اخلاق و رسانه‌ها؛ تعامل یا تضاد؟!..... ۸۰
- قانون خط مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما..... ۸۲
- اصول کلی..... ۸۶
- مسائل خبری..... ۸۸
- مسائل عقیدتی..... ۹۰
- برنامه‌های فرهنگی..... ۹۱
- برنامه‌های اجتماعی..... ۹۲
- برنامه‌های سیاسی..... ۹۴
- ماده ۵۶ - سیاست تبلیغاتی خارجی..... ۹۶
- خطوط کلی در زمینه‌های اقتصادی..... ۹۸
- امور اداری..... ۹۸
- امور نظامی..... ۹۹
- ارزش‌کرایی رسانه از دیدگاه حقوق ایران..... ۱۰۰
- پژوهش‌های اسلامی و رسانه ملی..... ۱۰۶
- اهداف کلان..... ۱۰۹
- راهبردهای پژوهشی اداره کل پژوهش‌های اسلامی..... ۱۱۰
- ساختار اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه..... ۱۱۱

- دفتر پژوهش‌های بنیادی ۱۱۲
- گروه اخلاق و رسانه ۱۱۲
- گروه فقه، کلام و رسانه ۱۱۳
- گروه مطالعات فرهنگی، اجتماعی و بین‌الملل دین و رسانه ۱۱۵
- گروه رصد و جریان‌شناسی دینی ۱۱۶
- گروه انقلاب اسلامی، تاریخ و مناسبت‌ها ۱۱۸
- گروه تربیت، خانواده و سبک زندگی اسلامی ۱۲۰

فصل سوم / احکام فقهی حوزه رسانه ملی ۱۲۵

- الف - احکام و استنباطات فقهی مرتبط با رسانه ملی ۱۲۶
- حجاب ۱۲۶
- احکام خود آرای و آراستگی ۱۲۷
- اختلاط زن و مرد ۱۲۹
- احکام حدود پوشش ۱۲۹
- چادر، حجاب برتر ۱۳۰
- احکام حدود نگاه ۱۳۱
- پوشش ۱۳۲
- گفتگوی نامحرم ۱۳۲
- موسیقی ۱۳۳
- فیلم و سینما ۱۳۴
- ساختار و محتوا ۱۳۵
- تقلید صدا ۱۳۷

پیشگفتار

عبادات در اسلام و فقه العبادات در ابواب فقهی، از جمله مباحثی است که گرچه جنبه فردی آن بر جنبه‌های دیگر غلبه دارد، لکن با یک سری مسائل اجتماعی و حکومتی در تعامل و ارتباط است که حکومت نیز درباره اجرا، تحقق، حمایت و نظارت بر حسن اجرای آن در جامعه وظیفه، رسالت و به تبع آن اختیاراتی دارد. امام خمینی (ره) در ارتباط با کارکردهای اخلاقی فقه می‌فرماید: معارف اسلامی و در رأس آن فقه، برای این بود که مردم را بسازد؛ مردم را موحد کند؛ مردم را عادل کند. همه ابعاد انسان را می‌سازد؛ یعنی کلیه احتیاجاتی که انسان دارد. چه احتیاجاتی که شخص دارد و چیزهایی که مربوط به شخص است، روابط بین شخص و خالق تبارک و تعالی و چه مسائل سیاسی و اجتماعی و قضیه جنگ با کفار و... این‌ها در هر صورت، همه چیزهای انسان را می‌سازد؛ هم انسان را از حیث ظاهر می‌سازد و هم انسان را از حیث اخلاق و تهذیب اخلاق می‌سازد؛ هم انسان را از حیث ظاهر و آداب ظاهری می‌سازد و هم در همه اموری که انسان به آن احتیاج دارد.

فلذا با توجه اهمیت و جایگاه دین و به تبع آن احکام فقه اسلامی در زندگی فردی و اجتماعی (به عنوان میزان و چارچوب سنجش اعمال انسان در تمامی ابعاد و هدایت‌کننده بشریت به سوی کمال و تقرب به معبود حقیقی) و همچنین

با توجه به قوانین حقوقی نشأت گرفته از فقه تشیع در جمهوری اسلامی در این کتاب (برگرفته از پایان نامه با راهنمایی جناب دکتر حیدری خراسانی از دانشگاه قم) سعی شده ابتدا به تبیین لزوم رعایت اخلاق اسلامی (یا توجه به تعاریفی که در بحث مطرح خواهد شد) در رسانه ملی با توجه به نقش کلیدی و مهم رسانه در بحث تبلیغات، الگوسازی رفتاری، سبک زندگی و همچنین مواردی چون تأثیرات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در سطح ملی پرداخته شود. سپس با توجه به لزوم رعایت احکام فقهی و قوانین حقوق اسلامی (همانطور که جایگاه و اهمیت آن گفته شد) به بررسی و تجزیه و تحلیل فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی در رسانه ملی پرداخته شود.

از طرفی با توجه به نقش رسانه ملی در موارد پیشگفت، بررسی مواردی از جمله اهمیت و جایگاه الزامات اخلاقی در رسانه ملی مبتنی بر احکام فقهی و قوانین اسلامی، میزان نظارت متخصصان و کارشناسان علوم دینی و اسلامی در تولید برنامه‌های صدا و سیما و همچنین میزان توجه به محتوا در قالب علوم و آموزه‌های اسلامی نظیر سبک زندگی اسلامی در تولید برنامه‌های صدا و سیما امری ضروری به نظر می‌آید فلذا در این عنوان مورد ارزیابی قرار گرفته است.